

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „ELi laienemisstrateegia”**[COM(2015) 611 final]**

(2016/C 133/07)

Raportöör: Ionuț SIBIAN

10. novembril 2015. aastal otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„ELi laienemisstrateegia”

[COM(2015) 611 final].

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete sektsioon võttis arvamuse vastu 29. jaanuaril 2016.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 514. istungjärgul 17. ja 18. veebruaril 2016. aastal (18. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 170, vastu hääletas 14, erapooletuks jäi 11.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Komitee toetab komisjoni erilist rõhuasetust ühinemisprotsessi põhialustele, millest lähtub laienemisprotsessis osalevate riikide kohustus prioriseerida reforme õigusriigi, põhiõiguste, demokraatlike institutsioonide toimimise (sealhulgas valimissüsteemi ja avaliku halduse reform), majandusarengu ja konkurentsivõime tugevdamise alal. Edusammude jälgimisel tuleks erilist tähelepanu pöörata kodanikuühiskonna hoiatustele selliste poliitiliste tegevuste ja arengute eest, mis kahjustavad õigusriigi ja demokraatia põhimõtteid.

1.2. Komitee soovib komisjonil tungivalt säilitada ühe peamise hinnatava kriteeriumina osalusdemokraatia kvaliteedi. Jätkuvalt tuleks võtta otsustavaid meetmeid, et tagada süsteemne töö, ehitamaks üles tõhusad ja täielikult toimivad institutsioonid koos kodanikuühiskonna organisatsioonide sisulise osalusega; See aitab võidelda riigi kaaperdamise ohuga poliitiliste huvide poolt, suurendada teadlikkust kõigi osalevate sidusrühmade vastutusest ning tagada kaasatus ja läbipaistvus kõikides reformi- ja läbirääkimisprotsessides.

1.3. Aruandluses kasutatav ühtlustatud hindamiskaala ja rõhuasetus iga riigi poolt täheldatud hetkeolukorrale ja edusammudele suurendavad läbipaistvust, võimaldavad sihipärast keskendumist prioriteetsetele valdkondadele ja peaksid edendama üldsuse teadlikkuse tõstmist ühinemisprotsessist. Samuti valmistavad need ette tihedamat koostööd iga riigiga, võttes arvesse laia teemadevalikut, mis vajavad kontrollimist. Sellega seotud ohtu juhtida tähelepanu kõrvale riikide konkreetsetelt probleemidelt tuleks hinnata ja võtta vastavaid meetmeid. Kõnealuses seoses on äärmiselt olulised ELi institutsioonide ning laienemisprotsessis osalevate riikide vaheliste pidevate teabekanalite ja konsultatsioonimehhanismide järjepidevus, regulaarsus ja levik.

1.4. Komitee tervitab komisjoni selget sõnumit, et toimiv kodanikuühiskond on iga demokraatliku süsteemi keskne osa ja kinnitab oma poliitilist toetust ideele luua toetavam ja soodsam keskkond kodanikuühiskonna jaoks, mis hõlmab sisulist konsulteerimist kodanikuühiskonnaga poliitika kujundamisel. See on poliitiliste kriteeriumide eduka täitmise keskne osa ning võib seega endast kujutada võimalikku võrdlusalust ühinemisläbirääkimistel.

1.5. Komitee leiab, et komisjon, nõukogu ja Euroopa Parlament peaksid suurendama jõupingutusi teabevahetuse alal, et selgitada ELi kodanikele laienemispoliitika hüvesid ja probleeme ning sotsiaalpartnerid ja kodanikuühiskonna organisatsioonid peaksid olema selles protsessis lähedased partnerid ja sõnumite edastajad.

1.6. Komitee kinnitab taas vajadust suurendada kogu ühinemisprotsessis läbipaistvust ja kaasavust⁽¹⁾. Komisjon peaks näitama eeskju, hõlbustades veelgi juurdepääsu sellistele läbirääkimisdokumentidele nagu lähetuste aruanded, eksperdiarvamused riikide õigusaktide kohta, tehnilise abi ja teabevahetuse (TAIEX) aruanded ning avaldades vastava piirkonna ELi rahastatud projektide saavutusi ja tulemusi. See annab võimaluse tõsta teadlikkust ELi abi mõjudest ja toetuda asjaomases piirkonnas juba omandatud kogemustele.

1.7. Komisjon peaks oluliselt suurendama finantstoetust, sealhulgas kodanikuühiskonna rahastamisvahendi alla kuuluvatest projektidest, mille eesmärk on tugevdada kodanikuühiskonna organisatsioonide suutlikkust (sealhulgas poliitiliste eksperditeadmiste arendamine ja toetus järelevalvesuutlikkuse suurendamiseks) ning edendada meedia professionaalsust ja sõltumatust. Piirkondlikku koostööd ja võrgustikke tuleks rohkem toetada, kasutades ära häid kogemusi, mis on piirkonnas juba olemas, kaasa arvatud vahendeid koostöö ja ühistöö lihtsustamiseks valitsusväliste organisatsioonide ja sotsiaalpartnerite (sealhulgas ettevõtete organisatsioonide) vahel, toetudes põhialustena kodanikudiaalooigile ja õppeperspektiivile.

1.8. Üheks ELi abiprogrammide prioriteediks peaks saama eesmärk suurendada sotsiaalpartnerite suutlikkust osaleda aktiivselt sotsiaaldialoogis. Neil tuleks aidata lihtsustada juurdepääsu rahastamisvõimalustele ja arendada võimet osaleda tõhusalt kõigis majandus-, sotsiaal- ja õgusküsimustes, sh ELi ühinemisläbirääkimistes. Tugevdada tuleks nende organisatsioonilist struktuuri, tõhustada sisemist teabevahetust ja suutlikkust oma liikmetele teenuseid osutada.

1.9. Komitee kutsub üles tugevdama kodanikuühiskonna ühiste nõuandekomiteede rolli. Ühised nõuandekomiteed peaksid püüdma täita tühje nišše, mida teised asutused läbirääkimisteprotsessis ei puuduta, ja keskenduma teatud konkreetsetele valdkondadele. Sellega seoses soovib komitee, et paraneks teabevahetus ühiste nõuandekomiteede ning komisjoni, nõukogu ja Euroopa Parlamendi vahel.

1.10. Komitee kutsub piirkonna riike üles toetama sotsiaalpartnereid ja teisi kodanikuühiskonna organisatsioone võrdsetel alustel ning kaasama neid tihedalt riiklike strateegiate, ELiga ühinemisele suunatud poliitikameetmete ja läbirääkimisstruktuuride kujundamise ning ELi rahastatud projektide kavandamise ja rakendamise. Riiklike läbirääkimispositsioonide ettevalmistamisel ja õigusaktide ühtlustamisel tuleks läbi viia õigusaktide mõju hinnangud, et määrata kindlaks kohandamise riskid. Väga oluline on kaasata valitsusväliseid osalejaid, sealhulgas äriühinguid, ametiühinguid ja asjaomaste sotsiaalsete rühmade esindajad.

1.11. Kõik piirkonna riigid peaksid looma Euroopa integratsiooni riiklikud nõukogud, mis tooksid korrapäraselt kokku kõrgetasemelised poliitilised ametivõimud ja olulisemad kodanikuühiskonna organisatsioonid, et muuta ELi integreerumise protsess läbipaistvamaks ja tutvustada seda laiemalt.

⁽¹⁾ Üksikasjalikud soovitusel on esitatud komitee 2014. aasta arvamuses „ELi ühinemisprotsessi läbipaistvuse ja kaasavuse suurendamine“ (ELT C 451, 16.12.2014, lk 39).

1.12. Mõnedes riikides täheldatud positiivsed sammud seoses valitsuse ja kodanikuühiskonna vahelise dialoogi ning koostöö raamistiku ja mehhanismidega ei ole piisavad. Õigussätete tõhusat rakendamist ning konsultatsiooniprotsesside läbipaistvust ja järjepidevust peaksid riikide valitsused pidama oma prioriteetideks ja edusamme tuleks vastavalt jälgida.

1.13. Komitee kutsub poliitilisi ametivõime reforme tutvustades ja põhivaldkondades – näiteks kõrgetasemeliste korrupsioonijuhtumite käsitlemisel, riigihankemenetluste järelevalve tõhustamisel ning poliitiliste parteide rahastamise õigusliku raamistiku parandamisel – õigusakte rakendades töötama käskäes kodanikuühiskonna organisatsioonidega. Lisaks kutsub komitee piirkonna riike üles parandama eeskirju, mis käsitlevad vaba juurdepääsu teabele ning nende praktilist rakendamist, võtma vastu ja rakendama õigusakte rikkumistest teatamise kohta ning muutma rikkumistest teataja kaitse süsteemi praktikas tõhusamaks. Tuleks tõsta avalikkuse teadlikkust korrupsioonist teatamise võimalustest ning kodanikuühiskonna organisatsioonid võivad siin olla usaldusväärsed partnerid. Lisaks oleks soovitatav reguleerida poolte nõusolekul kolmepoolset sotsiaaldialoogi, et jälgida sõlmitavaid lepinguid.

1.14. Piirkonna riikide poliitilised juhid peaksid Albaania ja Serbia eeskujul edendama ja toetama tugevate ja sõltumatute reguleerivate asutuste, eriti ombudsmani institutsioonide tegevust ning toetama teabele vaba juurdepääsu, eraelu puutumatus, korrupsioonivastaste asutuste, riiklike auditeerimisasutuste ja valimiskomisjonide volinike nimetamist ja nende tööd. Komitee rõhutab, et ombudsman võib anda otsustava panuse, täiendades kodanikuühiskonna organisatsioonide tööd põhiõiguste alal, eriti vähemuste kaitsel.

1.15. Arvestades noorte töötuse väga kõrget taset Lääne-Balkani riikides, soovitab komitee laiendada ELi noortegarantiid ELi kandidaatriikidesse selles piirkonnas. Noortegarantiid tuleks rahastada asjaomastest ELi vahenditest. Tuleks kehtestada dualne haridussüsteem koostöös sotsiaalpartneritega, sealhulgas kaubandus- ja tööstuskodade ja teiste ettevõtjate ühendustega.

1.16. EL soovib küll valitsustele anda suuremat rolli ELi vahendite jaotamisel, kuid kodanikuühiskonna rahastamine ei tohiks toimuda peamiselt valitsuste kaudu, kuna see võib tekitada olukordi, kus esineb huvide konflikt. EL peaks toetama sõltumatute rahastamissüsteemide loomist. Sõltumatute sihtasutuste/fondide mudel võib olla sobivam mehhanism ELi vahendite jaotamiseks. Põhinõudmised, mida tuleb hoolega jälgida, on läbipaistvus vahendite eraldamisel ja kasutamisel, võrdne kohtlemine ning huvide konfliktide ja/või poliitilise sekkumise vältimine igasugusel vahendite jaotamisel avalikest rahastustest.

1.17. Kodanikuühiskonna organisatsioonide riikliku suutlikkuse suurendamine (ressursikeskused, ühenduste toetamine, teadmiste arendamise programmid jne), abi leviku laiendamine (eelkõige pealinnadest väljapoole kuni rohujuure tasandi organisatsioonideni välja) ja kodanikuühiskonna organisatsioonide osalemise edendamine peaksid komitee kogemustele tuginedes jätkuvalt olema komisjoni ja riikide rahastamise prioriteetidid.

2. Üldine hinnang laienemisstrateegiale ja kodanikuühiskonna organisatsioonide kaasamine

2.1. Komitee tunnustab, et ELi laienemispoliitika etendab peamist rolli rahu, julgeoleku ja stabiilsuse tagamisel Euroopas. 2015. aasta laienemisstrateegias sätestatakse esimest korda kõnealuse poliitika perspektiiv keskpikas perspektiivis. Vaatamata ühemõttelisele sõnumile, et ükski kandidaatriik ei saavuta valmidust ELiga ühinemiseks komisjoni praeguse ametiaja jooksul, on Lääne-Balkani riikide jaoks ülimalt oluline ELi liikmesuse selge perspektiivi säilitamine ning nende edusammude ja jõupingutuste mõõtmine, jälgimine ja abistamine, mis põhineb selgetel võrdlusalustel ja tulevikku suunatud perspektiivil vastavalt sellele, kuhu kõnealused riigid tahavad jõuda ja peavad jõudma.

2.2. Kodanikuühiskonna hõlmamine eraldi lõigus riike käsitlevate aruannete poliitiliste kriteeriumite hulgas ja mõningal määral kodanikuühiskonna rolli edasine teadvustamine läbirääkimisi käsitlevates peatükkides kujutab endast positiivset sammu. Teostades järelevalvet edusammude üle ja hinnates kodanikuühiskonda soodustava keskkonna hetkeseisu, peaks komisjon tähelepanelikult jälgima, kuidas integreeritakse laienemisprotsessis osalevates riikides õigusaktidesse komisjoni suunised ELi toetuse osutamiseks kodanikuühiskonnale. Samuti peaksid kõnealused suunised olema viitematerjaliks ja juhendiks läbirääkijariikide endi jaoks.

2.3. Komitee kinnitab taas, et sotsiaaldialoog on Lääne-Balkani riikide ja ELi majandusarengu alus. Sotsiaalpartnerite konkreetseid probleeme tuleks riike käsitlevates hinnangutes ja aruannetes käsitleda süstemaatiliselt ja detailselt. Erilist tähelepanu tuleks pöörata elanikkonna õiguste tagamisele tööhõive ja sotsiaalkaitse alal.

2.4. Komitee hindab komisjoni kavatsust pöörata rohkem tähelepanu tööhõivealastele ja sotsiaalsetele probleemidele seoses laienemisprotsessis osalevates riikides koostamisele tulevate majandusreformikavadega. Ka kodanikuühiskonna organisatsioonid peavad kõnealuses protsessis osalema ning nende arvamusi ja kogemusi tuleks arvesse võtta nii riiklikul kui ka ELi tasandil, vältides samas olukordi, kus kodanikuühiskonna organisatsioone lihtsalt teavitatakse juba otsustatud strateegiatest või tegevuskavadest. Riiklikud ametiasutused peaksid olema kohustatud tagama kodanikuühiskonna organisatsioonide tõhusa kaasamise.

2.5. Kodanikuühiskonna kaasamine ühinemisprotsessi hõlmab järgmisi tegureid: 1) otsene osavõtt tegelikest läbirääkimistest (st hindamine, riiklike positsioonide ettevalmistamine, ülevaade edusammudest) 2) sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonnaga peetav dialoog seoses poliitika kujundamise ja õigusnormide ühtlustamisega ELi õigusega 3) osavõtt ühinemiseelse rahastamise kavandamisest 4) reformiprotsesside edusammude ja sotsiaalsete mõjude sõltumatu järelevalve. Nende ülesannete täitmine nõuab asjakohast rahalist toetust riikide valitsuste ja ELi ühinemiseelse rahastamisvahendi kaudu.

2.6. Kasvav teadlikkus kodanikuühiskonna rollist ja sotsiaalpartnerite kaasamisest ühinemisprotsessi on olnud komitee jaoks nii ülesanne kui ka väljakutse. Mõnes riigis on valitsus säilitanud negatiivse suhtumise kodanikuühiskonda ja selle tagajärjel on ühise nõuandekomitee soovitusel vähe kõlapinda leidnud. Sellest hoolimata on ühised nõuandekomiteed loonud võimalusi otseseks arvamustevahetuseks kodanikuühiskonna, ELi ja riikide poliitikute ja ametnike vahel, isegi kui see on valitsuse poliitikat vähe mõjutanud. Seda meeles pidades võiks ühistel nõuandekomiteedel komisjoni, nõukogu ja Euroopa Parlamendi tugevama toetusest ja tihedamast koostööst nendega palju kasu olla; see tagaks, et kõigil asjaomastel poliitikakujundamise areenidel saaksid kuuldavaks ühinemise kohalike probleemidega seotud peamised mureküsümused, mis on tõstatatud riikides kodanikuühiskonna ja sotsiaalpartneritega peetavas dialoogis.

2.7. Nagu komisjoni rõhutab komitee, et oluline on piirkondlik koostöö ning piirkondliku majandusarengu ja ühenduvuse hoogustamine kui stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingute ning laienemisprotsessis oluline osa. Selles osas on toimunud positiivne areng piirkondlikus koostöös ettevõtlusalaste kodanikuühiskonna organisatsioonide vahel tänu *Chambers' Investment Forumi* (CIF) lepingu⁽²⁾ allkirjastamisele. CIF idee seisneb kaubandus- ja tööstuskodade kaudu piirkonna äriühingute kaasamises projektide rakendamisse, mis on olulised Lääne-Balkani riikide majanduslikuks õitsenguks kooskõlas Berliini protsessi prioriteetidega.

⁽²⁾ *Chambers' Investment Forum* on mittetulundusorganisatsioon, mis ühendab Lääne-Balkani riikide, Sloveenia ja Horvaatia kaubandus- ja tööstuskodasid, ja see loodi 2015. aasta augustis Viinis toimunud Lääne-Balkani konverentsi raames.

2.8. Komitee väljendab tõsist muret seoses mitmes riigis täheldatavate märkimisväärsete tagasilöökidega rahumeelse kogunemise, sõnavabaduse ning meedia sõltumatuse alal⁽³⁾ (Montenegro, endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigi, eelkõige Türgi, aga ka Serbia õigusraamistik kogunemisvabaduse jaoks). Need vabadused on eeltingimused tugeva demokraatia rajamiseks ning aktiivse kodanikuühiskonna arengu võimaldamiseks. Sellega seoses toetab komitee kindlalt laienemise peadirektoraadi dokumentide „Suunised kodanikuühiskonna arenguks kandidaatriikides aastatel 2014–2020” ja „Suunised ELi toetuse pakkumiseks meediavabaduse ja meedia usaldusväärse edendamiseks kandidaatriikides aastatel 2014–2020” täielikku rakendamist. Siiski ootab lahendamist veel väljakutse, kuidas tagada meediakajastuse jõudmine Euroopas asuva publikuni, kes samuti vajab kohest teavet laienemispoliitika tähenduse ja dünaamika kohta.

2.9. Kodanikuühiskonna organisatsioonide roll poliitika kujundamisel ja jälgimisel ning üldises mõttes toimiva demokraatia tagamisel on väga tähtis. 2015. aastal toime pandud rünnakud kodanikuühiskonna organisatsioonide (eriti järelevalveorganisatsioonide ja olulisi poliitilisi protsesse hoolikalt jälgivate ning valimispettust ja poliitilist korrupsiooni hukka mõistvate sõltumatute ajakirjanike organisatsioonide) legitiimsuse ja vastutusvaldkondade vastu mõningates laienemisprotsessis osalevates riikides tekitavad tõsist muret. Seepärast tunnistab komitee vajadust tugevdada teabevahetust ja dialoogi kõikides protsessides ning eelkõige jõuda kodanikeni nii ELis kui ka laienemisprotsessis osalevates riikides.

2.10. Seoses õigusriigi ja põhiõigustega on vaja rohkem tähelepanu pöörata haavatavatele ja ebasoodsas olukorras olevatele rühmadele ja vähemustele, eelkõige romadele. On vaja selgeid tulemusi selles valdkonnas, samuti täiendavaid edusamme rahvusrühmade vaheliste suhete, vähemuste kaitse ning vähemuste õiguste (haridus, juurdepääs meediale, vähemuskeelte kasutamine avalikus halduses jne) alal.

2.11. Komitee käsitles komisjoni turvaliste päritoluriikide nimekirja oma 10. detsembri 2015. aasta arvamuses⁽⁴⁾ ning jääb ka käesolevas arvamuses samade seisukohtade juurde. Turvaliste päritoluriikide nimekirja uute riikide lisamine peab põhinema põhjalikul hindamisel. Pidades silmas meediakajastusi pagulaste küsitava tagasisaatmise kohta kriisipiirkondadesse, on turvaliste kolmandate riikide teema juures oluline ka nende pagulaste inimõiguste mõistlik käsitlemine.

2.12. Laienemispoliitikaga tuleb täielikult lahendada probleem, kuidas teavitada Euroopa kodanikke selle ülimalt tähtsusest kogu Euroopa turvalisusele ja heaolule. See võiks aidata hajutada kartust edasise laienemise ees, mis koos ksenofoobia muude vormidega võib esile kerkida just majanduskriisi ja praegu käimasoleva pagulaskriisi ajal.

2.13. ELi institutsioonid on pakkunud kodanikuühiskonnaga konsulteerimiseks mitu kanalit, mille kaudu koguda tõendeid ühinemisega seotud reformide edenemisest. Nende hulka kuuluvad veebipõhine kirjavahetus, kodanikuühiskonna iga-aastased konsultatsioonid Brüsselis, ELi ametnike külastuste ajal riigis toimuvad koosolekud, infotunnid ja avalikud üritused. Komisjon on avatult suhtunud ka kodanikuühiskonna organisatsioonide poolt ettevalmistatud sõltumatutesse järelevalvearuannetesse. Tuleb siiski mõnda, et komisjon on valitsusväliste organisatsioonide suhtes tegutsenud märksa proaktiivsemalt kui ametiühingute ja ettevõtjate ühenduste suhtes. Komitee kutsub seega komisjoni üles edendama oma praegust lähenemisviisi ja võtma täiendavaid meetmeid, kooskõlas komitee arvamuses „ELi ühinemisprotsessi läbipaistvuse ja kaasavuse suurendamine”(REX/401) esitatud soovitustega.

2.14. Kodanikuühiskonna organisatsioonid teevad pidevaid jõupingutusi, et tagada Lääne-Balkani riikides oma rahalist jätkusuutlikkust. Kodanikuühiskonna organisatsioonide sissetulekud sõltuvad peamiselt välisriikide toetustest ja riigieelarvest, sealhulgas hasartmängutuludest, samal ajal kui alternatiivseid rahastamisallikaid kasutatakse harva. Riigi toetus (nii rahaline kui mitterahaline) jaotatakse liiga sageli mitteläbipaistvate mehhanismide kaudu ning see on jätkuvalt ebapiisav. Seetõttu peavad kodanikuühiskonna organisatsioonid mitmekesistama oma rahastamisallikaid, et tagada oma rahaline sõltumatus ja jätkusuutlikkus. Ühele või kahele rahastamisallikale toetumine muudab kodanikuühiskonna organisatsioonid liiga sõltuvaks vahendite kättesaadavusest ega anna neile piisavat rahalist kindlust ja autonoomiat.

⁽³⁾ Balkan Civil Society Development Networki uurimus „Enabling Environment for Civil Society Development & Progress Reports and Enlargement Strategy 2015 Background Analysis”, kättesaadav aadressil: <http://www.balkancsd.net/novo/wp-content/uploads/2015/11/202-1-BCSDN-2015-Enlargement-Package-Background-Analysis.pdf>, Human Rights Watch „A Dangerous Profession: Media Under Threat”, 15. juuli 2015, kättesaadav aadressil: <https://www.hrw.org/node/279063>, ja Reporters without Borders Makedoonia teemal, kättesaadav aadressil: <http://en.rsf.org/macedonia.html>.

⁽⁴⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/32/EL (rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühiste nõuete kohta) kohaldamise eesmärgil ELi ühine turvaliste päritoluriikide nimekiri ja muudetakse direktiivi 2013/32/EL” COM(2015) 452 final (ELT C 71, 24.2.2016, lk 82).

2.15. Kodanikuühiskonna organisatsioonide majandusliku väärtuse tunnustamine laienemisprotsessis osalevates riikides nõuab asjakohaste andmete kogumist ja, mis veelgi olulisem, nende edendamise ja nende rollist teadvustamise meetmeid. Ametlikud andmed ja statistika Lääne-Balkani riikide kodanikuühiskonna organisatsioonides töötavate ja vabatahtlikuna tegutsevate inimeste kohta on endiselt piiratud. Tööõiguse kohaselt tuleb kodanikuühiskonna organisatsioone kohelda võrdselt teiste tööandjatega, kuid sellegipoolest ei kaasata neid veel piisaval määral riikide tööhõivepoliitika meetmetesse, millega luuakse stiimuleid potentsiaalsetele tööandjatele. Selline kodanikuühiskonna organisatsioonide diskrimineeriv kohtlemine tuleneb sellest, et riigid ei tunnusta kodanikuühiskonda sektorina, mis loob töökohti. Kodanikuühiskonna organisatsioonide hiljutisi jõupingutusi koguda andmeid ja hinnata iga riigi konkreetseid takistusi⁽⁵⁾ peaksid nii liikmesriikide ametiasutused kui ka komisjon statistika valdkonna prioriteetide määramisel hoolikalt arvesse võtma.

Brüssel, 18. veebruar 2016

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

⁽⁵⁾ Uurimus „*Economic Value of the Non-Profit Sector in the Countries of the Western Balkans & Turkey* (Mittetulundussektori majanduslik väärtus Lääne-Balkani riikides ja Türgis)”, koostaja Dubravka Velat, avaldanud 2015. aasta detsembris Balkan Civil Society Development Network (BCSDN), on kättesaadav aadressil: http://www.balkancsd.net/economic-value-of-the-non-profit-sector-in-the-western-balkans-and-turkey/63-12-report-on-the-economic-value-of-the-non-profit-sector-in-the-wbt_final/